

Oponentský posudok

Habilitačnej práce /monografie/ : Ing.Mgr. Danka Moravčíková. PhDr. „ *Vidiek a mládež v sociálnovedných reflexiách*“ ,Nitra 2012,134 str.

Práve preto, že cieľom predloženej habilitačnej práce bol z hľadiska výberu témy a výskumného teritória pojem vidiek, autorka sa rozhodla hneď v úvodných častiach práce čitateľovi predostrieť nielen koncepty obsahového vymedzenia tohto pojmu v sociálnovednej literatúre/ predovšetkým etnologickej, antropologickej a sociologickej/, ale aj koncepcie rozvoja vidieka a vzťahov medzi mestom a vidiekom. Tak už od počiatkových častí práce /kapitola 1/- *Vidiek* - sleduje východiská nielen obsahového, tematického, ale aj metodologického riešenia problematiky v prostredí spoločenstva vidieka /s.7-65/, otvárajúc tak priestor /kapitole 2/ pod názvom - Quo vadis, vidiecka mládež- , kde s akcentom na jednu generačnú skupinu vidieckeho spoločenstva prezentuje vybrané otázky výskumu na základe empirických údajov zhromaždených u vidieckej časti mládeže žijúcej v Nitrianskom samosprávnom kraji . Výber výskumnej vzorky je z hľadiska zvolenej problematiky, ako aj aplikovaného kvantitatívneho zberu dát reprezentatívny, nakoľko opiera o exaktné údaje databázy, dokladajúcej tento región s najvyšším podielom vidieckeho obyvateľstva a súčasne aj ako región s kompaktným vidieckym osídlením. V predloženej publikovanej časti výskumu nie sú však ešte vyhodnotené výsledky kvalitatívnej etapy výskumu, ktoré boli súčasťou metodiky získavania empirických údajov, nakoľko v čase vydania publikácie ich vyhodnotenie prebiehalo.

Tematické členenie monografie , ako aj obsahová „náplň“ jednotlivých častí publikácie sleduje nielen ciele vedeckej monografie – ako výsledku predošlej vedecko-výskumnej aktivity autorky /*Vidiecke obce v podmienkach transformácie,r.2010*/, na ktoré nadväzujú empirické zistenia a kľúčové odkazy dvoch výskumných projektov riešených na pracovisku pod vedením autorky - /predslov/. Celková koncepcia do monografie začlenených problémových okruhov smeruje aj ku konkrétnemu adresátovi. Je ním nielen odborná verejnosť analogického bádateľského zamerania, ale predovšetkým je určená študentom, ktorým má predložená monografia poskytnúť základné

penzum vedomostí k problematike *Sociológie vidieka a poľnohospodárstva*. V tejto súvislosti sa prihovám za veľmi výstižný názov tohto okruhu problémov, ktorý predostiera autorka monografie – „Rurálna sociológia“. Ako etnológ dlhšie zaujímajúci sa o problematiku agrárnej kultúry a aj urbánnej etnológie sa po prečítaní textu práce nazdávam, že obsah práce zaiste osloví aj študentov etnológie a kultúrnej antropológie. A nielen študentov, ale aj bádateľov v tejto výskumnej oblasti.

Dovolím si uviesť niektoré konkrétne argumenty, pre ktoré vidím prácu ako prínosnú:

- autorka sa opiera o viaceré práce z dielne etnológov, ktoré dovolili, či vytvorili dôležité faktografické zázemie pre koncipovanie cieľov sociologicky zameraného výskumu. Toto konštatovanie je dôležité najmä z toho dôvodu, že etnológia kvalitatívnymi metódami výskumu zhromaždila značný korpus empirických poznatkov, ktoré ponúkalo dobré východisko nadviazať na tieto výsledky z pozície zorného uhla sociológie a jej výskumných prístupov. Pripomínam, že tieto výsledky autorka plne využila a z pozície vlastnej špecializácie obohatila. Oporu pre ďalšie bádanie hľadala nielen prácach čerpajúcich z výskumov na území Slovenska, ale aj okolitých regiónov /najmä Poľska, Maďarska a Česka/.

- autorka venuje v práci značný priestor terminologickým otázkam a osvetleniu pojmov súvisiacich so štúdiom vidieka ako sociálneho priestoru, ďalej prehľadu prístupov k riešeniu vzťahov mesto a vidiek, pojmi ruralita a procesu jeho distribúcie - ruralizácie /s.16-17/, ďalej procesom rurbanizácie, ktorý zasiahol predovšetkým okrajové-vonkajšie priestory miest. Pozornosť venuje aj dôležitému fenoménu vzniku suburbánných sídel, ktoré tiež ponúkajú relevantný priestor na sledovanie vzájomných vplyvov vidieckeho a mestského obyvateľstva, a to menovite vzhľadom na „cieľovú“ skupinu - vidieckej mládeže.

- oceňujem tiež prístup autorky v súvislosti s akcentovaním a zohľadňovaním rozdielnych podmienok vývinu vidieka v časopriestorových súvislostiach, a to nielen vo vzťahu k územiu Slovenska, ale aj v postsocialistických krajinách strednej a juhovýchodnej Európy/s.31/. Čiastočne sa to týka objektívneho zohľadnenia a interpretácie konkrétnych etáp vývinu vidieka v období, ktoré nepatria výskumne – a najmä časovým záberom - do „kompetencie“

sociológie, ako aj období, totožným s procesmi transformácie v postsocialistickom vývoji vidieka po r.1989./menovite podkapitola „etnologické a sociologické výskumy vidieka“- s.31-43/.

- vychádzajúc z poznatkov so záverov etnologických, antropologických a historických štúdií približujúcich územie Slovenska do pol.20.storočia ako súčasť „klasickej roľníckej sociéty“ s výraznými prvkami predindustriálneho modelu spôsobu života formuluje autorka témy , ktoré sú aktuálne v perspektíve súčasného vidieka ako osobitého sídelného priestoru a spoločenstva vo viacerých dimenziách, charakterizovaný ako heterogénny a diverzifikovaný celok.

- práca ponúka koncízny prehľad metodiky výskumu a zberu empirických údajov aplikovaných pri realizácii zberu dát s akcentom na kombináciu kvantitatívnych a kvalitatívnych metód výskumu. V tejto súvislosti práca ponúka čitateľovi - predovšetkým v kapitole 2, príležitosť zoznámiť sa na podklade empirického materiálu s čiastkovými výsledkami /“klúčové odkazy,s.130/ výskumného projektu realizovaného vo vzťahu k vidieckej mládeži na základe vybranej vzorky v „klasickom“ vidiecko-agrárnom regióne Slovenska. Parciálne výsledky projektu sú zhrnuté do 6-tich okruhov , ktoré prezentujú predbežné / v roku 2012 publikované/, ale zaujímavé a prínosné poznatky, a to nielen vo vzťahu k otázke vnímania vidieckej mládeže ich stratégií, ale spätosti a indentifikácie sa so svojim rezidenčným prostredím, až po otázky, perspektívy a konkrétnych foriem komunikácie a spolupráce s vidieckou mládežou a jej participáciou so spoločenstvom v „domácom prostredí“ .V neposlednom rade pripomína: naslúchať, akceptovať a brať do úvahy skutočnosť reality a realizácie ich životných stratégií /s.131/.

Prevažná časť práce je výsledkom autorky monografie Mgr.Ing.Danky Moravčíkovej,PhD, pričom -vychádzajúc z informácie uverejnenej v úvode práce –na príprave rukopisu participovali aj dvaja spoluautori, členovia výskumného tímu. V nadpise a obsahu jednotlivých častí práce nie sú menovite uvedení. Ich participáciu nachádzame len v uvedení čísel kapitol /kap.2.2/ a /kap.2.3/. Možno len predpokladať, že sa podieľali – a/pri zbere dát, b/ príprave dotazníka, c/vyhodnotení získaných dát alebo snád' aj pri koncipovaní parciálnych častí práce?

Záverom konštatujem, že práca je koncipovaná na dobrej odbornej a štylistickej úrovni, rešpektujúc jeden z dôležitých cieľov – vysokoškolskej učebnice.

Tomuto cieľu prispieva aj výber publikovanej /domácej a zahraničnej/ literatúry a vizuálne – dobre čitateľné zobrazenie dosiahnutých výsledkov výskumu .

Na základe výsledkov predloženej monografie navrhujem prácu Mgr.Ing.Danky Moravčíkovej,PhD ako podklad k habilitačnému konaniu a udeleniu vedecko – pedagogického titulu **docent v odbore 3.1.3. etnológia.**

Bratislava 11.júna 2013.

Doc.PhDr.Magdaléna Paríková,CSc.